

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

докторки економічних наук **Дихи Марії Василівни**
на дисертаційну роботу **Белякової Оксани Володимирівни**
**«Інноваційний розвиток національної економіки:
концептуальні засади взаємодії влади, науки і бізнесу»**,
поданої до захисту у спеціалізованій вченій раді Д 26.889.01
ВНЗ «Національна академія управління»

на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертаційної роботи. Визначальну роль у забезпеченні розвитку економік економічно-розвинутих країн світу відіграють інноваційні процеси. Інноваційний тип економічного розвитку визначає міць країни та перспективи її розвитку на світовому ринку.

На сьогодні не викликає сумнівів об'єктивна необхідність підвищення інноваційної активності та прискорення процесу переходу до інноваційної моделі розвитку національної економіки, що дозволить найбільш повно реалізувати інноваційний потенціал України та подолати кризові явища в економіці. Інновації забезпечать технологічний прорив промисловості, сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, поверненню втрачених ніш на світових ринках та відкриттю нових сегментів на нових ринках, швидкому відновленню/модернізації економіки й одержанню економічних здобутків, що обумовить перехід України на якісно новий етап соціально-економічного розвитку. Ефективне реформування економіки України, здійснення глибоких структурних перетворень з якісним оновленням товаровиробництва, ринкової та соціальної інфраструктури можливе лише за умов техніко-технологічної модернізації економіки, впровадження інновацій у різних сферах життєдіяльності, належного функціонування державних інституцій. Саме через інноваційну модель інтенсивного й масштабного впровадження у національну економіку досягнень науки та ефективній реалізації владних повноважень на усіх рівнях можливий вихід на сталий розвиток, скорочення розриву в економічному розвитку між Україною і провідними країнами світу.

Актуальність дисертаційної роботи Белякової О. В. також підтверджується її зв'язком з тематиками науково-дослідних робіт, зокрема: «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» ВНЗ «Національна академія управління» (номер держреєстрації 0116U003934, 2016-2020 рр.) у рамках якої авторкою удосконалено науковий підхід до забезпечення умов прискореного переходу України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль»; «Формування теоретико-методологічних засад забезпечення економічного розвитку регіону та його оцінка в стратегічній перспективі» КНУКіМ Міністерства культури України (номер держреєстрації 0115U006581, 2015-2017 рр.) у ході виконання якої авторкою сформульовано теоретичні підходи до виявлення коопераційних ефектів взаємодії влади, науки і бізнесу в інноваційній сфері; «Обґрунтування імперативів

інноваційного провайдингу регіону» КНУКіМ Міністерства культури України (номер держреєстрації 0115U000561, 2015-2017 рр.) у рамках якої авторкою визначено підходи до формування інформаційного забезпечення взаємодії влади, науки та бізнесу на основі її імпульсної інтерпретації; «Дослідження розвитку кроскультурних відносин в економічному просторі України» КНУКіМ Міністерства культури України (номер держреєстрації 0115U000560, 2015-2017 рр.) у рамках якої авторкою виявлені морфологічні ознаки структурно-функціональної організації взаємодії влади, науки і бізнесу в інноваційній сфері і вплив мультикультурного середовища на їх формування. Актуальність дисертації обумовлюється також її виконанням у рамках науково-дослідних тем Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, а саме: «Підвищення конкурентоспроможності національної економіки» (номер держреєстрації 0107U003876, 2007-2011 рр.) у рамках якої авторкою обґрунтовано необхідність поглиблення функціональних зв'язків влади, науки та бізнесу як основи механізму забезпечення інноваційного розвитку національної економіки; «Організаційно-економічний механізм розвитку національної інноваційної системи» (номер державної реєстрації 0112U007295, 2012-2013 рр.) при виконанні якої авторкою обґрунтовано методологію дослідження і розроблено концепцію взаємодії влади, науки та бізнесу як механізму забезпечення інноваційного розвитку національних і регіональних економічних систем.

Дослідження теоретико-методологічних основ забезпечення взаємодії влади, науки та бізнесу, які б уможливили прискорення темпів інноваційного розвитку національної економіки, удосконалення інструментів державного регулювання інноваційною сферою, створення умов для інноваційного розвитку України на основі синергії влади, науки та бізнесу є архі актуальним. Тому, дисертаційна робота Белякової О. В. виконана на актуальну тему, має суттєве значення для розвитку науки та вирішення проблем практики, містить авторські напрацювання та наукову новизну.

Оцінка змісту дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, розкрито методи дослідження, наукову новизну, теоретичну і практичну значущість одержаних у роботі результатів. окреслено особистий внесок, наведено інформацію про апробацію отриманих наукових результатів.

У першому розділі «*Теоретичні основи взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку національної економіки*» розкрито парадигму інноваційного розвитку національної економіки; розглянуто інноваційний розвиток національних економік в контексті ретроспективи та сучасних реалій та виявлено морфологічні та структурні ознаки національної інноваційної системи як форми структурно-функціональної організації інноваційного розвитку економіки країни, що є цінним в контексті розкриття теоретичних основ взаємодії влади, науки та бізнесу в процесі забезпечення інноваційного розвитку. До структурних ознак інноваційного розвитку авторка відносить академічну форму

організації науки (НАН України, галузеві академії наук та їх структури у закладах вищої освіти); елементи повного циклу створення інновацій (від генерації фундаментальних знань до комерціалізації і впровадження інновацій); кількісно-якісний дисбаланс розвитку системи генерації, трансформації і поширення нових знань та системи комерціалізації і реалізації інновацій; жорсткість організації і високий ступінь формалізації елементів інноваційної інфраструктури; відсутність високоорганізованих інтегрованих структур (наукові, науково-виробничі кластери, технополіси, освітньо-науково-виробничі структури тощо). Морфологічні ознаки системних зв'язків національної інноваційної системи на думку авторки виражаються у слабкості внутрішніх взаємозв'язків у системі комерціалізації і реалізації інновацій; автономністю галузевих і академічних інститутів у процесах генерації, трансформації і поширення нових знань; відособленістю закладів вищої освіти як в системі генерації, трансформації і поширення нових знань, так і в системі комерціалізації і реалізації інновацій; фрагментарністю інтеграційних зв'язків вітчизняної інноваційної системи з інноваційними системами країн Європи і світу; переважною односпрямованістю взаємозв'язків всередині інноваційної системи України (управлінська вертикаль); невираженістю самоорганізації зв'язків між елементами національної інноваційної системи. Також позитивної оцінки заслуговує з'ясування і розширення характеристик мережевих моделей взаємодії влади, науки та бізнесу в системі інноваційного розвитку. За результатами систематизації характеристик мережевих моделей національної інноваційної системи визначено властивості і атрибути взаємозв'язків функціональних елементів (багатовимірність, зв'язаність, складність, нелінійність, нестаціонарність, дискретність, замкнутість контуру управління) і обґрунтовано їх відповідність ознакам систем з автоматичним керуванням. Взаємодію влади, науки та бізнесу за моделлю «потрійна спіраль» авторкою інтерпретовано з позицій концепції фізичної економії, що дозволяє ввести методологічні принципи, методи і дослідницькі прийоми теорії автоматів до загальної методології дослідження інноваційного розвитку національної економіки.

У другому розділі *«Методологічні засади забезпечення інноваційного розвитку національної економіки»* сформовано методологію дослідження інноваційного розвитку національної економіки з використанням положень теорії автоматів, удосконалено методичний підхід до визначення напрямів підвищення синергізму взаємодії влади, науки та бізнесу та методичні положення щодо аналізу й оптимізації структури взаємозв'язків між владою, наукою та бізнесом в інноваційній сфері.

Авторкою визначено принципи формування методології дослідження взаємодії влади, науки і бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку економіки. До них віднесено: несуперечливість, визначеність, імпліцитність, компліментарність, поглинання і повноту. Здійснено методологічний синтез основоположних положень маржиналістських і неоінституціональних течій, напрацювань шкіл і концепцій, теорії економічного розвитку, теорії інноваційного розвитку підприємницького суспільства, синергетики, а також онтологізації імпульсної природи інформаційних, організаційних і матеріальних взаємозв'язків

елементів взаємодії влади, науки та бізнесу в площині концепції фізичної економії з визначенням об'єктно-предметної сфери досліджень, що й становить методологічну основу з визначеної теми дослідження.

Позитивної оцінки заслуговує удосконалення авторкою методичного підходу до визначення рівня взаємодії влади, науки та бізнесу, направлено на забезпечення інноваційного розвитку, шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків між наявним потенціалом інноваційного розвитку і результатами його використання. Для оцінювання використано багаторівневу систему індикаторів Глобального інноваційного індексу: суб-індекси інноваційного ресурсу і суб-індекси наукових і творчих результатів інноваційної діяльності.

З'ясування наявних конструктивних і деструктивних сигналів у системі взаємодії влади, науки і бізнесу дає можливість інтерпретувати належним чином взаємозв'язки та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо нівелювання деструктивних впливів та посилення синергізму моделі «потрійна спіраль».

Заслуговує на увагу методичний підхід до оптимізації інструментів державного регулювання інноваційним розвитком національної економіки, який передбачає декомпозицію окремих інструментів на важелі державного впливу залежно від напряму або об'єкта регулювання і представлення його у вигляді кінцевого автомату. Обґрунтовано методичні положення щодо математичного моделювання функціонування такого автомату на основі булевої алгебри з мінімізацією функції виходу, що уможлиблює визначення напрямів удосконалення інструментів державного регулювання за рахунок виявлення однакових важелів впливу, передбачених різними інструментами державного регулювання інноваційною сферою; застосування важелів, що створюють взаємовиключний вплив; відсутності важелів впливу на певний напрям інноваційного розвитку. Обґрунтовано, що даний підхід надає також можливість відстежувати узгодженість засобів державного регулювання інноваційною сферою на різних його етапах (реалізації стратегій, програм інноваційного розвитку тощо).

У третьому розділі *«Принципові засади формування концепції забезпечення інноваційного розвитку національної економіки»* авторкою визначено і систематизовано комплекс чинників впливу (суспільно-політичні, інтеграційні, інституціональні, забезпечуючі, економічні та структурні) на структурно-функціональну організацію взаємодії влади, науки та бізнесу. У рамках визначеного комплексу чинників побудовано модельні профілі альтернативної, азійської, євроатлантичної моделей інноваційної системи та моделі «потрійна спіраль». Авторкою обґрунтовано, що забезпечення інноваційного розвитку економіки країни за новою моделлю має відбуватися за сформованої принципово нової концепції взаємодії влади, науки та бізнесу з урахуванням морфологічних ознак функціонування інноваційної системи.

Обґрунтовано науковий підхід щодо забезпечення умов прискореного переходу України до структурно-функціональної організації взаємодії влади, науки та бізнесу. Авторкою доведено, що перехід до нової моделі національної інноваційної системи за ланцюжком «альтернативна → азійська → євроатлантична → потрійна спіраль» є прогресивним, а у зворотному напрямі –

регресивним. Визначено комплекс атракторів (децентралізація управління інноваційними процесами, диверсифікація фінансового забезпечення, провідна роль університетів в повному циклі створення інновацій, мережева організація взаємозв'язків) через які реалізується самоорганізаційний перехід до нової моделі національної інноваційної системи, а також магістральні траєкторії переходу інноваційної системи України до моделі «потрійна спіраль» з урахуванням її морфологічних ознак.

Запропоновано концепцію переходу за магістральними траєкторіями до структурно-функціональної організації взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку за моделлю «потрійна спіраль». Вона ґрунтується на сформульованому вихідному постулаті, що має на меті посилення синергії взаємодії влади, науки та бізнесу на основі інституціональних атракторів з урахуванням морфологічних ознак вітчизняної інноваційної системи. Концепцію представлено та змістовно розкрито на п'яти ієрархічних рівнях (методологічному, цільовому, методичному, інструментальному, організаційному), які включають цільові настанови, методичні підходи, аналітико-прогностичні методи, інструменти, інформаційно-аналітичне забезпечення взаємодії влади, науки та бізнесу в системі забезпечення інноваційного розвитку за моделлю «потрійна спіраль».

У четвертому розділі *«Аналіз результативності концепції взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку національної економіки»* виявлено тенденції показників інноваційного розвитку економіки країни. Діагностовано системні проблеми інноваційного розвитку України. Інноваційні процеси в економіці України фактично не впливають на подолання її технологічної відсталості; з'ясовано, що 96 % виробленої промислової продукції в Україні, 97 % інвестиційних коштів і 93 % витрат на технічне переозброєння і модернізацію припадає на III-IV технологічні уклади.

Проаналізовано коопераційні ефекти взаємодії влади, науки та бізнесу. Для оцінювання коопераційних ефектів такої взаємодії застосовано непараметричний коефіцієнт кореляції Спірмена. Встановлено, що жоден із суб-індексів першого рівня інноваційного ресурсу не демонструє монотонної зв'язаності конструктивного типу з аналогічними суб-індексами наукових і творчих результатів його реалізації. Обсяги ВВП і розвиток інфраструктури за тенденцією збігається з розвитком технологій і знань на рівні конструктивного шуму, але практично не співвідносяться з результатами креативної діяльності. Результати креативної діяльності демонструють конструктивний збіг лише з тенденцією розвитку внутрішнього ринку і тільки на рівні конструктивного шуму. Розвиток технологій і знань не співвідноситься за своїми змінами ні з розвитком внутрішнього ринку, ні з розвитком бізнесу. Зміни суб-індексу розвитку бізнесу досить часто не співпадають за напрямом з креативними результатами, тобто чинять деструктивний вплив.

В цілому встановлено гранично низький рівень синергії взаємодії влади, науки та бізнесу, окрім того, встановлено наявність деструктивних сигналів і шумів, які негативно впливають на інноваційний розвиток, потребують нівелювання.

Визначено напрями трансформації взаємодії влади, науки та бізнесу в контексті визначення цільових орієнтирів та основних засобів їх досягнення для забезпечення інституційного розвитку інноваційної системи, розвитку внутрішніх взаємозв'язків та зовнішніх наукових комунікацій, розвитку форм фінансової взаємодії забезпечення інноваційного розвитку.

У п'ятому розділі *«Формування концептуальних засад взаємодії влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку національної економіки»* удосконалено інструменти державного регулювання інноваційним розвитком національної економіки, сформовано організаційно-економічну концепцію взаємодії влади, науки та бізнесу, обґрунтовано напрями активізації взаємодії влади, науки і бізнесу на місцевому рівні.

Авторкою обґрунтовано, що посилення синергії взаємодії влади, науки та бізнесу може бути забезпечено шляхом удосконалення бюджетної, грошово-кредитної, податкової, зовнішньоекономічної, інституціональної політик України, соціальних технологій і правового регулювання бюджетного і венчурного інвестування, краудфандингу, формування і функціонування кластерів, захисту інтелектуальної власності. Визначено напрями оптимізації кожного з наведених інструментів державного регулювання інноваційним розвитком.

Запропоновано і обґрунтовано 4-рівневу концепцію взаємодії влади, науки і бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку економіки (I – стратегічне державне прогнозування і планування; II – цілепокладання у сфері інноваційного розвитку; III – інструментальний рівень, IV – організаційний рівень). Концепція спрямована на прискорення інноваційного розвитку національної економіки шляхом посилення синергії взаємозв'язків між її елементами з одночасним формуванням інституціональних атракторів, що спрямовують самоорганізаційний перехід до моделі «потрійна спіраль». Концепція забезпечує як суб'єкт-об'єктну, так і суб'єкт-суб'єктну взаємодію влади з наукою і бізнесом. Така взаємодія досягається на основі застосування удосконалених методів державного регулювання інноваційним розвитком країни.

Авторкою обґрунтовано напрями активізації взаємодії влади, науки та бізнесу на місцевому рівні через реалізацію організаційно-методичних рекомендацій і Цільові програми інноваційного розвитку.

У цілому, оцінювання змісту дисертації дозволяє стверджувати, що за результатами проведеного дослідження сформовано теоретико-методологічні основи, концептуальні засади, організаційно-методичні положення та прикладні рекомендації щодо взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Поставлені у роботі завдання здобувачкою осмислені, ретельно опрацьовані і вирішені на достатньому теоретико-методологічному рівні.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, обумовлюється критичним опрацюванням та узагальненням значної кількості наукових праць з досліджуваної теми, а також забезпечується використанням адекватних поставленим завданням методів.

Рецензування дисертації Белякової О. В., ознайомлення з опублікованими науковими працями дозволяє зробити висновок про те, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертаційної роботи та виносяться на захист, одержані здобувачкою у результаті наукового дослідження самостійно, відображають особистий внесок автора. Структура та послідовність викладення матеріалу роботи відзначається логічністю. Висновки за кожним розділом є достатньо обґрунтованими і репрезентовані у загальних висновках дисертаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні важливої наукової проблеми – розробці теоретико-методологічних основ, концептуальних засад, організаційно-методичних підходів щодо взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку національної економіки.

Серед результатів, отриманих у *першому розділі*, які характеризуються науковою новизною, варто відмітити розвиток теоретичного базису інноваційного розвитку національної економіки через виокремлення ключових концептів у процесі еволюції панівних парадигм і морфологічних ознак інноваційної системи на рівні її структури і системних зв'язків. Виокремлення ланцюжка формування концептів інноваційного розвитку поглиблює розуміння основних детермінант процесів взаємодії влади, науки і бізнесу в системі інноваційного розвитку.

Заслугує позитивної оцінки розвиток наукової думки щодо обґрунтування теоретичного підходу інтерпретації концепції взаємодії влади, науки та бізнесу на засадах моделі «потрійної спіралі». Виявлено відповідність системних властивостей і атрибутів взаємозв'язків функціональних елементів концепції (багатовимірність, зв'язаність, складність, нелінійність, нестаціонарність, дискретність, замкнутість контуру управління) критеріальним ознакам систем з автоматичним керуванням. Таке з'ясування дозволить інтегрувати принципи, методи і дослідницькі прийоми теорії автоматів у загальній методології інноваційного розвитку національної економіки.

Вагомим доробком авторки у *рамках другого розділу* є формування методології дослідження процесу взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку економіки через реалізацію моделі «потрійна спіраль» на засадах еволюційного і міждисциплінарного підходів. Визначені авторкою принципи забезпечують системну єдність шляхом методологічного синтезу основоположних положень маржиналістських і неоінституціональних течій, наукових шкіл і концепцій, теорії економічного розвитку, теорії інноваційного розвитку підприємницького суспільства, синергетики, а також онтологізації імпульсної природи інформаційних, організаційних і матеріальних взаємозв'язків елементів процесу в площині концепції фізичної економії створюють методологічне підґрунтя дослідження природи і джерел утворення коопераційних ефектів у процесі забезпечення розвитку інноваційної системи.

Цінним з практичної точки зору є удосконалення методичних засад щодо виявлення рівня синергізму взаємодії влади, науки і бізнесу. Використання багаторівневої системи індикаторів Глобального інноваційного індексу для оцінювання коопераційних ефектів такої взаємодії, розрахунки непараметричного

коефіцієнту кореляції Спірмена дають можливості виявлення причинно-наслідкових зв'язків між індикаторами інноваційного ресурсу і науковими та творчими результатами інноваційної діяльності. Імпульсна інтерпретація сигналів «входу» і «виходу» взаємодії за кожною групою індикаторів обумовлює підґрунтя для підвищення рівня обґрунтованості управлінських рішень щодо забезпечення ефективної організації взаємозв'язків між владою, наукою та бізнесом.

Позитивної оцінки заслуговує науковий доробок авторки в частині оптимізації інструментів державного регулювання інноваційним розвитком національної економіки. Авторське удосконалення науково-методичного підходу ґрунтується на методології теорії автоматів, передбачає використання бінарної системи числення, застосування правил і аксіом булевої алгебри при формалізації закономірностей впливу інструментів і важелів державного регулювання, що дозволяє забезпечити узгодженість законодавства в інноваційній сфері з іншими законодавчими і підзаконними актами.

У третьому розділі дисертаційної роботи удосконалено комплекс чинників, що детермінують структурно-функціональну організацію процесу взаємодії влади, науки і бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку національної економіки.

Варто також відзначити науковий підхід до забезпечення прискореного переходу України до інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль». Авторський підхід ґрунтується на визначенні магістральних траєкторій трансформації структурно-функціональної організації взаємодії влади, науки та бізнесу (децентралізація управління інноваційними процесами, диверсифікація їх фінансового забезпечення, зростання ролі університетів у системі генерації і поширення знань, мережева організація взаємозв'язків) з урахуванням морфологічних ознак національної інноваційної системи і дозволяє створити умови для самоорганізаційного формування осередків «потрійної спіралі» всередині діючої моделі.

На особливу увагу наукової спільноти та органів влади заслуговує запропонована авторкою цілісна траєкторна концепція взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку національної економіки за моделлю «потрійна спіраль», яка ґрунтується на сформульованому в роботі висхідному постулаті, і представлена у вигляді ієрархічно організованої системи елементів, які розкрито на п'яти рівнях: методологічному, цілеутворення, методичному, інструментальному, організаційному, що дозволяє здійснити структурний синтез складових концепції і взаємозв'язків між ними.

Серед результатів, які характеризуються науковою новизною, отриманих *у четвертому розділі* дисертаційної роботи, є удосконалення комплексу стратегічних орієнтирів трансформації взаємодії влади, науки та бізнесу, засобів її реалізації за напрямками; диференційовано інструменти державного регулювання інноваційним розвитком та інструментарій трансформації процесів взаємодії влади, науки та бізнесу.

Удосконалено інструментарій державного регулювання інноваційним розвитком національної економіки в частині бюджетної, грошово-кредитної, податкової, зовнішньоекономічної, інституціональної політики, соціальних

технологій, правового регулювання за рахунок декомпозиції важелів і засобів державного регулювання за напрямами і стратегічними орієнтирами трансформації процесу взаємодії влади, науки та бізнесу, оптимізації і структурного синтезу на основі розробленого авторкою методичного підходу, який забезпечує узгодженість засобів і важелів регулювання і системність впливу держави на інноваційний розвиток національної економіки.

У рамках п'ятого розділу дисертаційної роботи вагомим доробком авторки є запропонована Концепція взаємодії влади, науки і бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку економіки України. Авторкою обґрунтована суб'єкт-об'єктна та суб'єкт-суб'єктна взаємодія держави з бізнес-структурами і науковою сферою забезпечує прискорення інноваційного розвитку національної економіки (структурованого за рівнями: державного прогнозування і планування, цілепокладання, інструментальний, організаційний) з одночасним формуванням інституціональних атракторів переходу національної інноваційної системи до моделі «потрійна спіраль».

Варто також відзначити рекомендації щодо активації взаємодії влади, науки та бізнесу на місцевому рівні, в т. ч. через Державні цільові програми інноваційного місцевого розвитку, заходи щодо забезпечення маркетингового і консалтингового супроводу інновацій, інформатизації суспільного життя місцевих громад, навчально-тренінгових програм, розширення бізнес-комунікацій, організації фінансового забезпечення створення і впровадження інновацій у традиційні і сучасні аспекти місцевого розвитку. Такі заходи сприятимуть розширенню ринку інноваційної продукції, обумовлять інноваційний розвиток.

Повнота викладення наукових положень дисертації у відкритому друці. Основні положення і результати дослідження опубліковано у 70 наукових працях. Серед них – 1 одноосібна і 7 колективних монографій (у т. ч. 2 видано за кордоном), 7 статей у виданнях, індексованих міжнародними наукометричними базами Web of Science Core Collection та Scopus, 3 підручники та 2 навчальні посібники з грифом МОН України (3 підручники та 5 монографій мають Свідоцтво про реєстрацію авторського права), 30 статей у наукових фахових виданнях та виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, 5 статей у наукових виданнях інших держав, 16 публікацій у матеріалах конференцій.

У дисертації використано власні результати досліджень із праць, опублікованих у співавторстві (в останніх зазначено особистий внесок авторки). Вимоги щодо необхідної кількості статей у наукових фахових виданнях витримано. Репрезентативність результатів дослідження підтверджується значним обсягом опублікованих матеріалів, авторитетністю джерел друку. Публікації повною мірою відображають зміст, основні положення, результати і висновки дисертаційної роботи.

Практична цінність результатів дисертаційної роботи. Теоретико-методологічні напрацювання, розроблені науково-методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування концептуальних засад ефективної взаємодії влади, науки та бізнесу використано в діяльності органів державної та регіональної влади, задіяних у процесах регулювання, активізації інноваційних процесів та забезпечення інноваційного розвитку на різних рівнях. Зокрема, отримані результати і пропозиції дисертаційної роботи використано: Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, Державною фіскальною службою України, Департаментом фінансово-ресурсного забезпечення Міністерства культури України, Київською Торгово-промисловою палатою, Департаментом економічного розвитку і торгівлі, а також управлінням культури Київської обласної державної адміністрації, Запорізькою обласною радою, Департаментом по роботі з активами Маріупольської міської ради (що підтверджено довідками).

Результати дисертації щодо удосконалення теоретико-методологічних підходів посилення синергетичного ефекту взаємодії влади, науки та бізнесу в стратегічній перспективі; формування механізму взаємодії влади, науки та бізнесу на взаємовигідних, партнерських відносинах; застосування методичного підходу до виявлення і підвищення синергізму взаємодії влади, науки та бізнесу, який ґрунтується використанні багаторівневої системи індикаторів Глобального інноваційного індексу схвалено та використано у своїй діяльності Громадськими організаціями «Академія економічних наук України», «Міжнародна академія інформатики», «Асоціація сприяння глобалізації освіти та науки «СПЕЙСТАЙМ». Також матеріали дисертації використовуються закладами вищої освіти у ході реалізації освітньої діяльності та підготовки фахівців вищої освіти в Азовському морському інституті Національного університету «Одеська морська академія», Донецькому державному університеті управління, ВНЗ «Національна академія управління», що підтверджено довідками про впровадження результатів дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Не всі положення роботи є беззаперечними. Частина з них має дискусійний характер, а деякі потребують уточнення та додаткової аргументації.

1. Не коректним є формулювання мети дисертації в частині її спрямування на «формування концептуальних засад взаємодії влади, науки та бізнесу» на противагу *забезпечення інноваційного розвитку* національної економіки через обґрунтування такої ефективної взаємодії. Також формулювання мети «обтяжено» окресленням способу її досягнення (на засадах моделі «потрійна спіраль»).

Тому, метою дисертаційної роботи, яка по факту досягнута, є розробка теоретико-методологічних основ, концептуальних засад, організаційно-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку національної економіки.

2. У дисертації є в різних комбінаціях речень словосполучення: «...взаємодія влади, науки і бізнесу в процесі інноваційного розвитку». Вважаємо, що використання такої дефініції є не коректним. Доцільно: взаємодія влади,

науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку (в контексті забезпечення інноваційного розвитку); зокрема, Концепція взаємодії влади, науки та бізнесу для забезпечення інноваційного розвитку. Адже важливим є саме забезпечення інноваційного розвитку через ефективну взаємодію влади, науки та бізнесу, через посилення такої синергії.

Таке ж зміщення акцентів є у назвах розділів 1, 4, 5. Нівелювання даного зауваження можливе через заміну/виправлення у назвах розділів існуючих слів «в процесі» на «для забезпечення» / «в контексті забезпечення».

Також доречною назвою розділу 3 є «Концептуальні засади формування механізму забезпечення інноваційного розвитку національної економіки» на противагу існуючому «Принципові засади формування концепції забезпечення інноваційного розвитку національної економіки».

3. У формулюванні окремих пунктів наукової новизни зміщено акценти із доцільного фокусування на забезпеченні розвитку національної інноваційної системи через формування ефективної взаємодії влади, науки та бізнесу (на противагу формування такої взаємодії, що навіть послаблює дійсний доробок здобувачки). Таку взаємодію доцільно обґрунтовувати в контексті інструментарію, складових механізму забезпечення інноваційного розвитку, через реалізацію моделі «потрійна спіраль», що авторкою описано. Обґрунтування доробку в такому контексті див. детальніше у рубрикації характеристики наукової новизни даного відгуку.

4. Зарубіжний досвід щодо окремих аспектів взаємодії влади, науки та бізнесу є в окремих підпунктах роботи. Найбільше він розкритий у п.п. 3.1 «Фактори впливу на структурно-функціональну організацію взаємодії влади, науки і бізнесу» дисертації. Проте, було б доцільно зарубіжний досвід взаємодії влади, науки та бізнесу щодо активізації інноваційних процесів, забезпечення інноваційного розвитку та можливостей адаптації / використання такого досвіду в українських реаліях висвітлити ґрунтовніше в рамках окремого параграфу. До того ж, існуюча назва 3.1 не в повній мірі відповідає викладеним матеріалам.

5. Враховуючи викладене в п. 4 зауважень, матеріали щодо висвітлення впливу чинників на структурно-функціональну організацію взаємодії влади, науки та бізнесу в контексті забезпечення інноваційного розвитку, які також викладені в п.п. 3.1, вкладаються в «канву» матеріалів п.п. 3.2 та 3.3., які варто належним чином структурувати у ході такого інтегрування / переформатування матеріалів підрозділів.

6. У роботі не приділено належної уваги взаємозв'язку інвестиційних та інноваційних процесів, доцільності активізації інвестиційно-інноваційної діяльності як взаємоузгодженої системи.

Також є доцільність посилення емпіричного підґрунтя обґрунтованості результатів дисертаційної роботи з виходом на прогностичні результати.

Висловлені зауваження та пропозиції принципово не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Белякової О. В., можуть бути предметом подальших досліджень з визначеної теми.

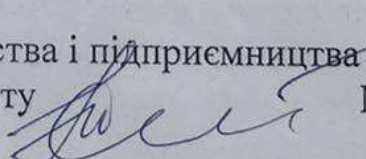
Загальний висновок. Дисертаційна робота Белякової Оксани Володимирівни на тему: «Інноваційний розвиток національної економіки: концептуальні засади взаємодії влади, науки і бізнесу» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що містить науково обґрунтовані результати, які полягають у розв'язанні важливої наукової проблеми, орієнтованої на забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, – розробці теоретико-методологічних основ, концептуальних засад та організаційно-методичних підходів взаємодії влади, науки і бізнесу. Наукові положення, висновки та пропозиції, наведені в роботі, логічні та достовірні.

Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і профілю спеціалізованої вченої ради. Автореферат та наукові публікації у повній мірі відображають наукові положення і практичні рекомендації дисертаційної роботи.

За актуальністю, обсягом проведених досліджень та їх змістом, рівнем наукової новизни, теоретико-методологічним та практичним значенням, за обґрунтованістю висновків та оформленням дисертаційна робота «Інноваційний розвиток національної економіки: концептуальні засади взаємодії влади, науки і бізнесу» відповідає вимогам МОН України до дисертацій, представлених на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, зокрема пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24. 07. 2013 р. зі змінами та доповненнями, а її авторка – Белякова Оксана Володимирівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

докторка економічних наук, професорка,
професорка кафедри економіки підприємства і підприємництва
Хмельницького національного університету

 М. В. ДИХА

Підпис М. В. Дихи засвідчую
Проректор з наукової роботи ХНУ

 О. М. СИНЮК